

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра української мови, літератури та методики навчання

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«МОВНІ РОЗБОРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»

2025-2026 навчальний рік

Освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова навчальна дисципліна циклу професійної підготовки
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (Українська мова і література)»
Термін вивчення	Перше півріччя

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Лучкіна-Загородня Любов Василівна , канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання
Контактний телефон	0990513978
E-mail:	lucjuba5@gmail.com
Профіль викладача	https://gnpu.edu.ua/index.php/ua/pro-universytet/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky/412-luchkina-lyubov-vasilivna
Консультації	П'ятниця 15.00-16.00 https://us02web.zoom.us/j/9018558306?pwd=M0V5TEhmeNhhZURNeWtaL1RaM2ZTUT09 Ідентифікатор конференції: 901 855 8306 Код доступу: 1234

Кількість часу на вивчення дисципліни (4 кредити ECTS (120 годин))

	Денна	Заочна
Лекції	18	6
Практичні заняття	22	6
Самостійна робота (СРС)	80	108
Форма контролю	залік	залік

1. Анотація курсу

Вивчення дисципліни «Мовні розбори в новій українській школі» передбачене навчальними планами підготовки бакалавра в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література), за освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова та література)» як вибіркової.

Місце освітнього компонента в освітньо-професійній програмі:

Мета – виробити у здобувачів вищої освіти уміння і навички характеризувати різні лінгвістичні одиниці, активізувати вивчений матеріал та глибоко опанувати його, застосовувати лінгвістичний розбір на всіх етапах вивчення української мови у профільній школі.

Завдання дисципліни: систематизувати і поглибити набуті знання здобувачів вищої освіти, розвивати вміння здійснювати різні види мовних розборів, використовуючи інноваційні методи і прийоми, формувати у майбутніх вчителів-словесників дослідницькі навички, вміння працювати з навчально-методичною літературою, удосконалювати мовну і мовленнєву компетенції.

Об’єктом мовного розбору можуть бути одиниці й елементи мовної структури всіх рівнів: звук, морфема, лексема, слово як граматична одиниця, словосполучення, речення, а також різні аспекти їх вивчення. Відповідно до визначеного об’єкта розрізняють фонетичний (фонетико-графічний), лексичний, морфемний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний, орфографічний, пунктуаційний, стилістичний та інші види розбору.

Пререквізити: теоретичною базою вивчення дисципліни є ОК «Сучасна українська мова».

Постреквізити: «Методика навчання української мови», «Виробнича практика в ЗЗСО».

Дисципліна формує такі загальні компетентності (ЗК):

ЗК Здатність учитися та оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

Дисципліна формує такі фахові компетентності (ФК):

ФК Здатність осмислити фонетичну систему, лексикологію, морфеміку, словотвір, морфологію та синтаксис сучасної української літературної мови;

ФК Спроможність самостійно опрацьовувати спеціальну і додаткову літературу, аналізувати та узагальнювати лінгвістичні явища;

ФК Здатність визначати, характеризувати фонетичні явища; здійснювати артикуляційно-акустичну характеристику голосних і приголосних звуків;

ФК Спроможність пояснювати закономірності лексичної, словотвірної, граматичної систем сучасної української літературної мови, визначення слова і фразеологізму, ознаки і функції слова, фразеологізму.

ФК Здатність здійснювати міжпредметні зв'язки;

ФК Спроможність застосовувати набуті знання у професійній та науково-дослідницькій діяльності;

ФК Прагнення постійно підвищувати рівень кваліфікації та поглиблювати свої знання.

Програмні результати навчання

ПРН Знання основних понять фонетики, фонології, орфоєпії, графіки, орфографії, лексикології, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології та синтаксису;

ПРН Уміння здійснювати артикуляційно-акустичну характеристику голосних і приголосних звуків, визначати позиційні та комбінаторні модифікації фонем;

ПРН Уміння визначати лексичне значення повнозначних слів, конкретне й абстрактне, пряме й переносне значення, різновиди переносного значення лексичних одиниць; групи лексики за походженням, види лексики за активністю вживання та поширеністю в мові; різновиди фразеологізмів та їхні джерела; типи словників;

ПРН Уміння визначати типи морфем, способи словотвору, семантику, морфологічні ознаки, синтаксичні функції іменників;

ПРН Уміння виконувати повний фонетичний розбір слова і тексту, орфографічний, лексичний, морфемний і словотвірний розбори слів;

ПРН Знання основних понять і визначень граматичних термінів сучасної української літературної мови;

ПРН Уміння характеризувати категоріальну семантику самостійних, службових частин мови, вигука, їхні морфологічні властивості та синтаксичну роль;

ПРН Уміння визначати перехідні явища (конверсію) в системі частин мови;

ПРН Уміння визначити та характеризувати різні типи словосполучень та речень;

ПРН Знання правил пунктуації;

ПРН Володіння культурою усного та писемного мовлення.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Windows 7, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; комп'ютер, проєктор, інтерактивна дошка.

2. Організація навчання

Методи навчання:

словесні (лекція, бесіда, диспут);

наочні (демонстрування, ілюстрування);

практичні (практична робота, робота з інформаційними джерелами, виконання вправ);

інноваційні технології (методи інтерактивного навчання).

Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному режимі за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, соціальних месенджерів Viber, Telegram тощо) та асинхронному за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, Google Classroom.

Політика курсу

– Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Система взаємодії зі здобувачами освіти відбувається відповідно до принципів студентоцентрованого навчання та рівного доступу до здобуття якісної освіти. Роботи, які подаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-2 бали). Перескладання відбувається до завершення вивчення курсу.

– Політика щодо академічної доброчесності:

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені.

– Політика щодо відвідування:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, стажування, національна/міжнародна кредитна мобільність, дуальне навчання тощо) освітній процес може відбуватися в режимі онлайн (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Структура дисципліни

Назви тем	Усьо го	Лк.	Пр.	Сам. роб.
Тема 1. Фонетичний та фонематичний розбір	13	2	4	7
Тема 2. Орфографічний розбір	5	1	1	3
Тема 3. Морфемний розбір	6	1	1	4
Тема 4. Словотвірний розбір	6	1	1	4
Тема 5. Лексикологічний та фразеологічний розбір	5	1	1	3
Тема 6. Морфологічний розбір іменника	7	1	2	4
Тема 7. Морфологічний розбір прикметника	6	1	1	4
Тема 8. Морфологічний розбір числівника	6	1	1	4
Тема 9. Морфологічний розбір займенника	6	1	1	4
Тема 10. Морфологічний розбір дієслова	7	1	2	4
Тема 11. Морфологічний розбір прислівника	6	1	1	4
Тема 12. Морфологічний розбір службових слів	5	0	0	5
Тема 13. Синтаксичний розбір простого речення	7	1	2	4
Тема 14. Синтаксичний розбір складносурядного речення	7	1	1	5
Тема 15. Синтаксичний розбір кladнопідрядного речення	7	1	1	5
Тема 16. Синтаксичний розбір складного безсполучникового речення	7	1	1	5
Тема 17. Синтаксичний розбір складного речення з різними типами зв'язку	7	2	1	4

Тема 18. Пунктуаційний розбір	7	0	0	7
Разом	120	18	22	80

3. Система оцінювання

Оцінювання

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS. Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, які передбачені робочою програмою з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни, становить 100 балів. **Підсумкова оцінка** є сумою балів, які отримує студент за поточну роботу на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів та модульний контроль.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Практичні заняття											Самостійна робота											Модульний контроль	Форма семестрової атестації – ЗАЛІК
Максимальна кількість балів – 77											Максимальна кількість балів - 11											Максимальна кількість балів - 12	
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	ПЗ №8	ПЗ №9	ПЗ №10	ПЗ №11	СР №1	СР №2	СР №3	СР №4	СР №5	СР №6	СР №7	СР №8	СР №9	СР №10	СР №11	МК №1	
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	

Заочна форма навчання

Практичні заняття						Самостійна робота						Модульний контроль	Форма семестрової атестації – ЗАЛІК
Максимальна кількість балів – 60						Максимальна кількість балів - 30						Максимальна кількість балів - 10	
ПЗ №1		ПЗ №2		ПЗ №3		СР №1		СР №2		СР №3		МК №1	
20		20		20		10		10		10		10	

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Рівні навчальних досягнень студентів
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за шкалою ECTS

Оцінювання в	Оцінювання за 100-бальн	Критерії оцінювання
--------------	-------------------------	---------------------

системі <u>ECTS</u>	ою шкалою	
А	90-100	Студент ґрунтовно знає норми сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні й дотримується їх. Правильно використовує різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; дотримується правильності, змістовності, логічності, багатства, точності, виразності й доцільності у висловленні думки для успішного розв’язання проблем і завдань у професійній діяльності. Розрізняє тексти різних функціональних стилів, характеризує їх за основними параметрами; визначає жанри наукового, офіційно-ділового і розмовного стилів, що репрезентують професійну сферу; правильно будує різні типи текстів з урахуванням специфіки конкретної мовленнєвої ситуації. Розрізняє види і форми спілкування; добирає мовні засоби в контексті створюваного чи аналізованого висловлювання відповідно до професійної сфери діяльності. Знає етапи формування української термінологічної лексики, історію становлення і розвитку української наукової термінології, особливості термінологічного словотвірного процесу; орієнтується у термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху. Вільно орієнтується у фаховій літературі, послуговується лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури.
В	82-89	Студент виявляє повне розуміння матеріалу курсу, але при цьому допускає деякі помилки, які сам може виправити після зауважень викладача, та поодинокі огріхи в послідовності викладу матеріалу чи мовленнєвому оформленні відповідно до мовно-літературних норм. Правильно використовує різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; стилістично правильно оформлює власну думку для розв’язання проблем і завдань у професійній діяльності. Знає функціональні стилі української літературної мови, основні ознаки стилів, жанри їх реалізації, власне мовні особливості. Правильно добирає мовні засоби відповідно до ситуації спілкування, знає ознаки культури фахового мовлення і застосовує їх на практиці.

		У відповіді допускає 1 - 2 незначні неточності у використанні термінології чи тлумаченні мовних явищ, самостійно вирішує поставлені завдання.
C	74-81	Студент засвоїв основні поняття про мовну, мовленнєву, комунікативну компетенцію, володіє основними нормами літературної мови у професійній сфері, але допускає окремі помилки щодо мовних норм в усному і писемному мовленні. Добре володіє термінологією обраного фаху, називає характерні ознаки та основні вимоги до термінів, але не завжди може пояснити способи словотворення української термінології.
D	64-73	Студент виявляє знання й розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно та допускає помилки в формулюванні правил, виконанні практичних завдань; не вміє глибоко й переконливо обґрунтувати свої думки й відчуває невпевненість у доборі необхідних ілюстрацій; викладає матеріал непослідовно; допускає помилки в мовленнєвому оформленні; не дбає про культуру усного та писемного професійного мовлення. Орієнтується в різновидах мовних норм, але не завжди може на прикладах проілюструвати їх. Добирає мовні засоби ізольовано, не може застосувати їх до конкретної ситуації мовлення чи відповідно до сфери вживання. Володіє термінологією майбутньої спеціальності, але не знається на тенденціях термінотворення. Допускає ряд серйозних помилок у використанні спеціальної термінології та інтерпретації явищ.
E	60-63	Студент викладає теоретичний матеріал на репродуктивному рівні, не вміє самостійно зробити висновок; знає деякі мовні норми, але допускає значні помилки у їх вживанні. Не може пояснити, які норми літературної мови порушено. Недостатньо засвоїв термінознавчий комплекс, необхідний у майбутній фаховій діяльності, не дотримується національних стандартів щодо системи термінів. Знає основи редагування текстів, допускає лексичні, морфологічні, синтаксичні й стилістичні помилки.
FX	35-59	Студент має фрагментарні знання з тем курсу, не може навести приклади, допускає грубі помилки у формулюванні визначень і правил, що спотворює їх зміст. Спостерігається непослідовність у висловленні думок, низька мовна культура, порушення етичних норм.

		Знає деякі норми літературної мови, але не може застосувати їх на практиці. У відповіді відсутня логіка і обґрунтування теоретичних положень дисципліни. Не вироблені навички оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: Не володіє достатньо термінознавчим комплексом, необхідним у майбутній фаховій діяльності. Не може пояснити всі способи творення термінів.
F	1-34	Студент не володіє знаннями, уміннями, навичками для оптимальної мовної поведінки в професійній сфері. Потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень курсу.

4. Інформаційне забезпечення

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Бевзенко С. П. та ін. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. посіб. С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. К.: Вища шк., 2005. 270 с.
2. Деркач Л. М. Практикум з лінгвістичного розбору: навчально-методичний посібник. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 40 с.
3. Лінгвістичний розбір : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: І. В. Лукіяничук, В. В. Розгон. Умань : Візаві, 2021. 259 с.
4. Мойсієнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Берковець В. В. та ін. Сучасна українська літературна мова: Лексика. Фонетика: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. К.: Знання, 2013. 340с.
5. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я.Плющ. 3-тє вид. К., 2001. 430 с.
6. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2013. 238 с.
7. Тележкіна О. О. Усі види мовного розбору: фонетичний, морфологічний, словотвірний, Синтаксичний. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 300 с.

Допоміжна

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: підручник. К.: Либідь, 1993. 336 с.
2. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль: Лілея, 1999. 220 с.
3. Вихованець І. Р. Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / За ред. І. Вихованця. К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
4. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. К., 1999. 207 с.
5. Дудик П. С. Просте ускладнене речення: навчальний посібник. Вінниця, 2002. 335 с.
6. Єрмоленко С. Нові підходи у вивченні простого речення (вища школа) // УМЛШ. 2005. № 2. С. 54 – 58.

7. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови: учб. посібник. Одеса, 1996. 144 с.

8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. Вінниця: «Поділля 2000», 2003. 464 с.

9. Сучасна українська літературна мова: навчально-методичний посібник для дистанційного навчання / автори-укладачі І. С. Гонца, В. В. Розгон. Умань: Візаві, 2018. 338 с.

10. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. К., 1981. 183с.

11. Сучасна українська мова: Фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К., 1973. 435 с.36

12. Мойсієнко А. К. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення. К.: ПП Я. Січовик, 2006. 240 с.

13. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 408 с.

Довідкова

1. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, Олійник І. С. К., 1985. 216 с.

2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: словник-довідник. К., 1995. 191 с.

3. Головащук С. І. Словник наголосів. К., 2003. 319 с.

4. Погрібний М. І. Орфоепічний словник. К., 1984. 629 с.

5. Полюга Л. М. Морфемний словник. К., 2009. 554 с.

6. Орфографічний словник української мови / уклад. С. І. Головащук, М. М. Пещак та ін. К., 1999. 989 с.

7. Русанівський В. М. та ін. Українська мова: Енциклопедія. К., 2000. 750 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти та науки України.

2. www.nbuv.gov.ua – веб-сторінка Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

3. Інтегрована лексикографічна система «Словники України».